

Warszawa, 01-06-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.510.1307.2025.MA/PZ

Pan Senator

Krzysztof Kwiatkowski

**Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej**

Email: ku@senat.gov.pl

Pan Senator

Marcin Karpiński

**Przewodniczący Komisji Praw Człowieka i
Praworządności Senatu Rzeczypospolitej
Polskiej**

Email: kpcpp@senat.gov.pl

Szanowni Panowie Przewodniczący,

w związku ze skierowaniem do prac Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka i Praworządności ustawy z dnia 15 maja 2026 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy (druk senacki nr 728, druk sejmowy nr 2372), dotyczącej zmian w Kodeksie postępowania karnego¹, a także w Kodeksie karnym skarbowym², proszę uprzejmie o przyjęcie i uwzględnienie mojego

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46; dalej: k.p.k.).

² Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 633 z późn. zm.; dalej: k.k.s.).

stanowiska w tym zakresie, ograniczonego na obecnym etapie legislacyjnym do uwag, które mogą być jeszcze procedowane w toku stosownych poprawek senackich.

Przedłożona ustawa uwzględnia postulaty przedstawione w moich wystąpieniach jedynie kierunkowo w zakresie dotyczącym art. 87 § 5 k.p.k. W uchwalonym art. 87 § 5 zdanie pierwsze k.p.k. wprowadzono zasadę, że postanowienie prokuratora o odmowie dopuszczenia do czynności procesowej pełnomocnika osoby niebędącej stroną, staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia. Jak się jednak okazuje, ustawa w art. 87 § 5 zdanie pierwsze k.p.k. konstruuje dwa wyjątki w postaci „wypadku niecierpiącego zwłoki” i „ważnego interesu śledztwa”, które pozwalają na wykonalność postanowienia przed jego uprawomocnieniem (na kształt natychmiastowej wykonalności), a więc również przed rozpoznaniem stosownego zażalenia przez sąd. Jeśli bowiem na samą aprobatę zasługuje fakt wprowadzenia wyjątkowej możliwości wykonania czynności procesowej przed dniem uprawomocnienia, to **należy zgłosić zastrzeżenia co do treści wyjątku pozwalającego na tzw. natychmiastową wykonalność decyzji prokuratora w oparciu o „ważny interes śledztwa”**. Oznacza to bowiem, że prokurator nadal będzie uprawniony do przeprowadzenia czynności bez udziału pełnomocnika, pod pretekstem ogólnie sformułowanej w ustawie przesłanki „ważnego interesu śledztwa”, zanim dojdzie do rozpoznania zażalenia przez sąd.

Poniższa opinia zawiera szczegółowe uwagi w tym zakresie, niemniej już w tym miejscu pragnę wyrazić zasygnalizować, że **jest to rozwiązanie, które nie tylko udaremnia podjęte wysiłki legislacyjne, ale również, w płaszczyźnie gwarancji konstytucyjnych, pozostaje sprzeczne z zakazem tworzenia rozwiązań pozornych i standardem lojalności ustawodawcy wobec obywatela, obowiązującym na gruncie art. 2 Konstytucji RP**. Przyjęta przesłanka „ważnego interesu śledztwa” jest konstrukcją pozwalającą na arbitralność działań prokuratora, skoro przepisy nie regulują również wykorzystania dowodu przeprowadzonego bez udziału pełnomocnika w następstwie przeprowadzonej kontroli, co sprawia, że sąd traci tym samym właściwą tu rolę gwarancyjną. Wejście w życie tych zmian spowoduje, że uprawnienia osoby niebędącej stroną do udziału w czynnościach procesowych z asystą pełnomocnika, mogą pozostać nadal w formie deklaratywnej. Wprowadzone zmiany zasługują na krytykę zarówno w zakresie systemowym, a więc dotychczas pomyślanym przez ustawodawcę cech postępowania zażaleniowego, jak również w zakresie procesowych skutków tych zmian dla uczestników postępowania, nieobojętnych z punktu widzenia standardów konstytucyjnych.

Mając na uwadze powyższe, przedkładam poniżej szczegółowe uwagi do uchwalonego art. 87 § 5 k.p.k., o następującej treści.

1. Udaremnienie sądowej kontroli zażaleniowej.

Przez termin „ważnego interesu śledztwa”, należy rozumieć działania zakłócające tok postępowania w poważnym stopniu, opóźniające proces, utrudniające lub uniemożliwiające realizację celów postępowania, godzące w jego interes. Dotychczas w k.p.k. termin ten jest ujęty chociażby w art. 317 k.p.k. jako uzasadnienie odmówienia dopuszczenia strony do udziału w czynności dowodowej postępowania przygotowawczego. Inne jest jednak *ratio legis* użycia tego terminu na okoliczność czynności dowodowych postępowania przygotowawczego w art. 317 k.p.k., a inny kontekst procesowy w art. 87 k.p.k., co nie pozwala przyjąć zapożyczenia terminu bez zastrzeżeń. Podstawową bowiem czynnością, w ramach której osoba niebędąca stroną będzie domagała się udziału pełnomocnika, odnajdując swój interes w toczącym się postępowaniu w rozumieniu art. 87 § 2 k.p.k., będzie czynność przesłuchania w charakterze świadka. Decyzja o odmowie dopuszczenia pełnomocnika, zastrzeżona dla prokuratora, nie może być wyrazem jego dowolności, niepopartej okolicznościami, które mają faktycznie chronić dobro postępowania, a w zasadzie bieżące czynności śledcze. Za takowe nie można uznać względów ekonomiki procesowej. Jeśli zaś spojrzeć na rolę pełnomocnika w toku przesłuchania, nie sprowadza się ona do utrudniania ani zakłócania postępowania, ale zapewnienia gwarancji poszanowania praw przysługujących osobie przesłuchiwanej. Nie można bowiem wykluczyć, że przesłuchanie świadka może okazać się pierwszą czynnością ukierunkowaną na jej ściganie, zanim zostaną formalnie przedstawione zarzuty. **Przeprowadzenie zatem czynności bez udziału pełnomocnika, który zgłosił swój udział, warunkowane szerokim terminem „ważnego interesu śledztwa”, prowadzi do wniosku, że nadal prokurator będzie mógł instrumentalnie dysponować udziałem pełnomocnika osoby niebędącej stroną w czynności pierwszego przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym, dezaktualizując sens następcej kontroli zażaleniowej.** Pojęcie „ważnego interesu śledztwa”, z punktu widzenia gwarancji, jakie ma w założeniu stworzyć komentowana nowelizacja art. 87 k.p.k., może prowadzić do iluzoryczności postępowania zażaleniowego.

Przeprowadzenie czynności procesowej bez pełnomocnika, którą najczęściej będzie przesłuchanie świadka, czyni nadal rozpatrywane zażalenie na odmowę dopuszczenia pełnomocnika w istocie bezprzedmiotowym, a samą kontrolę sądową fasadową. Nieostrość przesłanki „ważnego interesu śledztwa” powoduje, że nawet jeśli świadek

zdecyduje się złożyć zażalenie, przyjęte rozwiązania pozwolą prokuratorowi udaremnić następczą kontrolę odwoławczą, naruszając pozycję sądu jako gospodarza postępowania incydentalnego. **To bowiem od decyzji prokuratora, a nie sądu, będzie uzależnione czy ewentualna kontrola sądu ma jeszcze praktyczne przełożenie dla sytuacji procesowej osoby niebędącej stroną.** Oznacza to, że nawet jeśli sąd w drodze zażalenia stwierdzi uchybienie polegające na nieuzasadnionym niedopuszczeniu do czynności pełnomocnika osoby niebędącej stroną, nie będzie to miało wpływu na fakt zaprotokołowania dokonanej czynności bez udziału pełnomocnika, która może stanowić podstawę faktyczną kolejno dokonywanych rozstrzygnięć. **Wspiera tą krytyczną analizę fakt, że naruszenie warunków z art. 87 § 5 zd. 2 k.p.k. nie dyskwalifikuje automatycznie dowodu, ani nie generuje zakazu dowodowego, który na tę okoliczność nie został w ustawie przewidziany.**

Są to również zmiany o odwrotnym wektorze niż zaproponowane w ustawie z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw³. Jeśli bowiem ustawodawca wyposaża organ prokuratorski, którego decyzja podlega kontroli zażaleniowej w instrumenty udaremniające skuteczność i dalszą celowość jej przeprowadzenia (tu przesłanką ważnego interesu śledztwa), to wydaje się, że ulega dezaktualizacji kierunek legislacyjny przywracania właściwej roli prokuratorowi w świetle gwarancji konstytucyjnych: prawa do sądu, prawa do obrony, zasad równości, podziału i równowagi władz oraz demokratycznego państwa prawnego. Brak skutecznego przełożenia wprowadzonych w ustawie zmian dotyczących kontroli sądowej, w sytuacji, gdy organ prokuratorski wykorzysta dostępne środki natychmiastowego przeprowadzenia czynności procesowej bez udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną, nie służy odbudowywaniu zaufania obywateli do struktur wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, w szczególności organów prokuratorskich i zapewnienia balansu między bezpieczeństwem, któremu zagrażają nowe przejawy przestępczości a podstawowymi prawami i wolnościami obywatelskimi jednostki, występującej w charakterze świadka, albo znajdującej się już w kręgu zainteresowania organów ścigania.

2. Niespójność w zakresie modelu postępowania zażaleniowego.

Analizowane odstępstwo od wstrzymania wykonalności zaskarżonego postanowienia ma w tym zakresie zasadnicze znaczenie, np. zapobiegając konsekwencjom przesłuchania osoby niebędącej stroną (np. faktycznie podejrzewanej) bez pełnomocnika, gdyby na skutek zaskarżenia doszło do zmiany lub uchylenia

³ <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1600> (dostęp: 18.05.2026 r.).

postanowienia prokuratorskiego. Wstrzymanie wykonania niektórych czynności procesowych, nieprawomocnych i zakwestionowanych w drodze zażalenia, jest konieczne i tylko tak może zapobiec praktycznej dezaktualizacji prowadzonego postępowania odwoławczego. Rozwiązanie zaproponowane w ustawie jest odmienne od dotychczasowej zasady rozpoznawania zażaleń, w tym wypadku wstrzymując *ex lege* postanowienie aż do uprawomocnienia się, nie uzależniając możliwości wykonania postanowienia od wniesienia zażalenia, decyzji procesowej czy określonego zdarzenia. Wadliwe nie jest samo odwrócenie kolejności, co jest zasadą a co wyjątkiem, ale skutki dla postępowania odwoławczego, jakie rodzi odmienne opisanie wyjątków od wykonalności zaskarżonych postanowień. W komentowanej ustawie wyjątki te zostały ujęte w postaci klauzul generalnych, co szczególnie zasługuje na krytykę w kontekście przesłanki „ważnego interesu śledztwa”. Dotychczasowa, jednolita konstrukcja wykonalności postanowień oparta była na względnej suspensywności, przewidując w tym zakresie ściśle opisane odstępstwa na rzecz bezwzględnego wstrzymania wykonalności (art. 237 § 2 zd. 2 k.p.k., art. 257 § 3 k.p.k., art. 290 § 3 k.p.k., czy art. 293 § 5a k.p.k.). **Każdy z wymienionych w ustawie wyjątków odnosił się zatem do konkretnych postanowień zapadających w toku procesu, nie rodził wątpliwości interpretacyjnych ani nie uzależniał decyzji w przedmiocie wykonalności postanowienia od arbitralnej decyzji organu podlegającego kontroli, w oparciu o przesłanki opisane klauzulą generalną. Dotychczasowe rozwiązania nie stwarzały zatem pola do nadużyć czy niejednolitej wykładni tej samej instytucji i zapadającego w jej toku postanowienia, czyniąc tak ważny aspekt wykonalności orzeczenia transparentnym i przewidywalnym dla obywatela.** Inaczej to określa uchwalony art. 87 § 5 k.p.k. Mianowicie, w ramach jednej instytucji prawnej dopuszczono jako zasadę bezwzględną suspensywność, a przy tym wyjątki opisane klauzulami generalnymi, które dowolnie może wykorzystać prokurator, choćby dla udaremnienia potencjalnej kontroli zażaleniowej wydanych przez niego postanowień. O ile zasługuje na uwzględnienie samo wstrzymanie wykonalności, o tyle przewidziany od niego wyjątek w postaci „ważnego interesu śledztwa” stwarza zbyt szeroko zakrojone warunki dla organu prokuratorskiego do natychmiastowego przeprowadzenia czynności bez udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną, pomimo nieprawomocności postanowienia, o którym mowa w art. 87 § 3 k.p.k. W ten sposób skuteczność wniesionego zażalenia jest podyktowana decyzją organu, którego decyzję poddaje się pod kontrolę sądu.

3. Kolizja nieprecyzyjnych, pozornych rozwiązań ze standardem konstytucyjnym i konwencyjnym.

W zarysowanym w ostatnich latach trendzie nadużywania w ustawie procesowej wielorakich klauzul generalnych, nie można dostrzegać wyłącznie procesowej pragmatyki i konieczności uelastycznienia stosowania ustawy, bez dostrzeżenia niebezpieczeństwa zagrażającego podstawowym prawom i gwarancjom uczestników tego postępowania, jakie płynie z nadużywania pojęć nieostrych. Tu należy przypomnieć, że na poziomie konstytucyjnym nadal obowiązuje zakaz tworzenia rozwiązań pozornych, które sprzeciwiają się standardowi lojalności wobec obywatela, obowiązującym na gruncie art. 2 Konstytucji RP. Nakaz określoności przepisów prawnych, rozumiany jako wymaganie formułowania przepisów w sposób zapewniający dostateczny stopień precyzji w ustaleniu ich znaczenia i skutków prawnych, traktuje się jako jeden z elementów zasady ochrony zaufania obywatela do państwa, wynikający z art. 2 Konstytucji RP⁴. Wskazany standard wymaga formułowania przepisów w sposób precyzyjny, nie tworząc rozwiązań pozornie tylko stwarzających gwarancję dla obywatela, co stanowi element zasady ochrony zaufania obywatela do państwa⁵.

Komentowana ustawa pozwala jednak prokuratorowi, aby w oparciu o tak ogólną przesłankę „ważnego interesu śledztwa” podejmował się przeprowadzenia czynności bez udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną, pomimo nierozpoznania przez sąd zażalenia od odmowę dopuszczenia pełnomocnika. Stąd zapadłe rozstrzygnięcie sądowe w przedmiocie zażalenia, nie będzie miało już żadnego procesowego przełożenia na fakt dokonanej czynności bez udziału pełnomocnika. **W ten sposób, przesłanka funkcjonalna dotycząca zniesienia suspensywności (wstrzymania wykonalności) znosi kontrolę merytoryczną sądu w przedmiocie zażalenia, nie wprowadzając przy tym żadnych następstw procesowych w aspekcie wykorzystania materiału dowodowego zgromadzonego przez prokuratora bez udziału pełnomocnika, nawet jeśli sąd *ex post* uzna tę decyzję za niesłuszną.** W tym sensie, stanowienie i stosowanie prawa nie może być pułapką dla obywatela, który powinien mieć możliwość układania swoich spraw w zaufaniu, iż nie naraża się na niekorzystne skutki prawne swoich decyzji i działań niemożliwych do przewidzenia w chwili podejmowania. Takim zakazem jest też zakaz tworzenia uprawnień pozornych,

⁴ Orzeczenia TK z: 19.06.1992 r., U 6/92, LEX nr 25343; 1.03.1994 r., U 7/93, LEX nr 25109; wyrok TK z 17.10.2000 r., SK 5/99, LEX nr 44558.

⁵ Orzeczenia TK z: 19.06.1992 r., U 6/92, LEX nr 25343; 1.03.1994 r., U 7/93, LEX nr 25109; wyrok TK z 17.10.2000 r., SK 5/99, LEX nr 44558.

co potwierdza liczne orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego⁶. **Trybunał Konstytucyjny⁷ w swoim orzecznictwie potwierdził, że ustawodawca nie może tworzyć konstrukcji normatywnych, które dają jedynie pozór ochrony interesów jednostki. Ustawodawca, co do zasady, nie może więc doprowadzać do istotnego zawężenia możliwości realizacji formalnie przyznanego jednostce prawa podmiotowego⁸.** W sposób szczególny zasada określoności odnosi się do tych przepisów prawnych, które naruszają lub ograniczają prawa i wolności obywatelskie. Trybunał w tym zakresie wskazywał wielokrotnie w swoim orzecznictwie, że „uzależnienie dopuszczalności ograniczeń praw i wolności do ich ustanowienia tylko w ustawie jest czymś więcej niż tylko przypomnieniem ogólnej zasady wyłączności ustawy dla unormowania sytuacji prawnej jednostek, stanowiącej klasyczny element idei państwa prawnego. Jest to także sformułowanie wymogu odpowiedniej szczegółowości unormowania ustawowego. Skoro ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności mogą być ustanawiane tylko w ustawie, to kryje się w tym nakaz kompletności ograniczenia danego prawa i wolności, tak aby już na podstawie lektury przepisów ustawy można było wyznaczyć kompletny zarys (kontur) tego ograniczenia”⁹. Niedostateczny stopień precyzji w ustaleniu znaczenia i skutków prawnych wprowadzonego wyjątku w postaci „ważnego interesu śledztwa”, nie pozwoli obywatelowi ocenić skuteczności zainicjowanej kontroli sądowej przez pryzmat gwarancji, jakie daje art. 78 Konstytucji RP. Tak zaproponowane rozwiązanie narusza konstytucyjne prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji. Nie gwarantuje również rzetelnego i sprawiedliwego postępowania zażaleniowego, w którym zachowana jest równość stron i władcza pozycja sądu jako organu podejmującego decyzję w przedmiocie środka odwoławczego. Szeroko zakrojony wyjątek na rzecz natychmiastowej wykonalności decyzji prokuratora, czyni z niego faktycznie podmiot decyzyjny postępowania, a sąd jedynie podmiot pozornie przeprowadzający kontrolę *ex post*. Takie ukształtowanie roli sądu w toku rozpoznawania zażalenia na odmowę dopuszczenia do czynności pełnomocnika osoby niebędącej stroną, nie pozwala sprostać idei niezależności sądu jako organu dokonującego kontroli. Więcej, może być to nawet kwestionowane z punktu widzenia zasady, że władza sądownicza jest władzą oddzieloną od innych władz (art. 10 Konstytucji RP).

⁶ Zob. wyroki TK z: 25.11.1997 r., K 26/97, OTK 1997, Nr 5-6, poz. 64; 21.12.1999 r., K 22/99, OTK 1999, Nr 7, poz. 166; 7.02.2001 r., K 27/00, OTK 2001, Nr 2, poz. 29; 25.04.2001 r., K 13/01, OTK 2001, Nr 4, poz. 81 oraz 15.07.2013 r., K 7/12, OTK-A 2013, Nr 6, poz. 76.

⁷ Wyrok TK z 8.01.2013 r.; K 18/10, OTK-A 2013, Nr 1, poz. 2.

⁸ M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, art. 2.

⁹ Wyrok TK z 28.06.2005 r., SK 56/04, LEX nr 155540.

Przenosząc powyższe na standard strasburski należy dodatkowo wskazać, że gdy sądowa kontrola traci realny charakter, może to prowadzić do naruszenia zasady rzetelnego procesu (art. 6 EKPC¹⁰). Wszelkie rozwiązania, które nie gwarantują pewności prawa w świetle orzecznictwa ukształtowanego na podstawie art. 6 ust. 1 EKPC, uderzają również w stabilność sytuacji prawnych i przyczyniają się do obniżenia zaufania opinii publicznej do organów wymiaru sprawiedliwości. W tym zakresie, jak podkreśla orzecznictwo strasburskie, konieczna jest właściwa równowaga między interesami jednostki a potrzebą zapewnienia skuteczności systemu¹¹. Chociaż nie zostało to wyraźnie wskazane w art. 6 EKPC, prawo do zachowania milczenia i wolność od samooskarżania są ogólnie uznanymi standardami międzynarodowymi, które stanowią podstawę pojęcia rzetelnej procedury. W celu zapewnienia, że prawo do rzetelnego procesu pozostaje wystarczająco „praktyczne i skuteczne”, art. 6 ust. 1 EKPC wymaga, by – co do zasady – dostęp do adwokata był przewidziany od pierwszego odebrania depozycji, niezależnie od sformalizowania jego aktualnej sytuacji procesowej¹². **To zaś nie pozwala sądzić, aby świadek, który rozpatruje swoją sytuację w aspekcie zaktualizowania prawa do obrony mógł poprzestać wyłącznie na posteriorycznej kontroli zażaleniowej, gdy czynność ścigania została już wobec niego zastosowana, bez jednoczesnego zapewnienia asysty pełnomocnika.**

W tych zaś sytuacjach, projektowana regulacja wraz z niedookreślonym wyjątkiem może prowadzić do naruszenia postanowień nadal nieimplementowanej przez Polskę dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (w tym art. 2 ust. 3)¹³ oraz uzupełniającej ją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (w tym art. 2

¹⁰ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.; dalej: EKPC).

¹¹ Wyrok ETPC z 12.01.2016 r., Borg v. Malta, skarga nr 37537/13, HUDOC.

¹² Wyroki ETPC z: 8.02.1996 r., John Murray v. United Kingdom, skarga nr 18731/91; 10.03.2009 r., Bykov v. Russia, skarga nr 4378/02, HUDOC; 13.09.2016 r. IBRAHIM AND OTHERS v. THE UNITED KINGDOM, skarga nr 50541/08, 50571/08, 50573/08 and 40351/09, HUDOC.

¹³ Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 294, str. 1; dalej: dyrektywa 2013/48 UE.

ust. 2 i 3)¹⁴, w zakresie, w jakim ma zastosowanie do osób, które jako świadkowie nie były początkowo podejrzanymi lub oskarżonymi, ale zyskały tę rolę procesową w czasie przesłuchania przez policję lub inny organ ścigania, co tym samym powinno oznaczać także ochronę konstytucyjną przez pryzmat treści art. 41 i 42 ust. 2 Konstytucji RP. Żadne powtórzenie przesłuchania tego świadka, wcześniejszych zaniedbań nie będzie w stanie konwalidować. W zależności od osoby i okoliczności dotyczącej sfery jej interesów, poziom ich zagrożenia i konieczności ochrony w osobie pełnomocnika będzie inny, przyjmując najwyższy poziom tam, gdzie wartości opisane w art. 41 i 42 ust. 2 Konstytucji RP obarczone są największym niebezpieczeństwem naruszenia, co będzie głównie dotyczyć osób podejrzewanych i pokrzywdzonych składających zeznania.

4. Propozycja zmiany

Mając na uwadze powyższe zastrzeżenia, należałoby zastąpić wyjątek „ważnego interesu śledztwa” terminem o desygnacie węższym, zaczerpniętym z przesłanek stosowania środków zapobiegawczych – „konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania”. Zakłócenie przebiegu postępowania musi być realne (wynikające z materiału dowodowego), a nie tylko hipotetyczne, a zagrożenie zakłócenia prawidłowego przebiegu procesu ma być związane z osobą, o której mowa w art. 87 § 2 k.p.k. Innymi słowy, konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania ma polegać na stworzeniu dla procesu karnego takich warunków, by mógł być prowadzony bez przeszkód i by zostały osiągnięte cele postępowania karnego, w tym pozbawienie osoby niebędącej stroną, której interesu dotyczy czynność procesowa, możliwości podejmowania działań, które mogłyby utrudnić lub uniemożliwić przeprowadzenie procesu. **Pozostawienie natomiast w ustawie przesłanki „ważnego interesu śledztwa” jako okoliczności udaremniającej suspensywność zażalenia jest w istocie przesłanką merytoryczną, która powinna być oceniana przez sąd w drodze kontroli zażaleniowej, nie zaś okolicznością warunkującą skuteczność tej kontroli.**

Reasumując wskazać należy, że uchwalona w dniu 15 maja 2026 r. przez Sejm RP ustawa o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz Kodeks karny skarbowy, (druk senacki nr 728, druk sejmowy nr 2372), obok rozwiązań zasługujących na uznanie i akceptację w zakresie wprowadzenia kontroli sądowej dla decyzji prokuratorskich odmawiających dopuszczenia do czynności pełnomocnika osoby niebędącej stroną,

¹⁴ Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 297, str. 1 z późn. zm.; dalej: dyrektywa 2016/1919 UE.

zawiera również propozycje, które budzą zastrzeżenia i powinny być przedmiotem pogłębionej analizy i stosownych poprawek senackich do ustawy. W szczególności, zbyt szeroko zakrojone przesłanki pozwalające prokuratorowi przeprowadzić czynność bez udziału pełnomocnika, zanim dojdzie do uprawomocnienia się postępowania i rozpoznania wniesionego do sądu zażalenia, mogą zniweczyć zmiany, jakie niesie uregulowanie kontroli sądowej dla decyzji zapadających na gruncie art. 87 § 3 k.p.k. **Z tego względu pod rozważę członków Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka i Praworządności należy poddać zmianę tej ustawy w treści art. 87 § 5 k.p.k. w sposób przeze mnie zaproponowany, pozwalający usunąć opisane wyżej wątpliwości.**

Mając na uwadze przedłożone racje, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹⁵, zwracam się do kierowanych przez Panów Przewodniczących Komisji z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy wskazanych w moim stanowisku problemów i rozważenie zainicjowania zmian legislacyjnych w ustawie z dnia 15 maja 2026 r.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

¹⁵ Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.).